

رابطه بین اظهار نظر حسابرسان، ارقام تعهدی اختیاری و ریسک مالی

بهزاد کاردان^۱

مهدی صالحی^۲

حسین کلاته^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۴/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۶/۲۸

چکیده

در این مقاله رابطه بین اظهار نظر حسابرسان و ریسک مالی با مدیریت سود مورد بررسی قرار گرفته است. مدیریت سود با استفاده از ارقام تعهدی اختیاری برآورد شده است. در رابطه با نوع اظهار نظر حسابرسان، گزارش حسابرسان به دو دسته مقبول (تعدیل نشده) و مشروط (تعدیل شده) تقسیم شده است. از متغیرهای ریسک مالی، اهرم مالی و نوسانات سود در این پژوهش استفاده شده است. برای برآورد ارقام تعهدی اختیاری بر اساس نوع صنعت از مدل تعدیل شده جونز استفاده شده است. برای آزمون فرضیه‌ها از روش رگرسیون خطی ساده یک متغیره و چند متغیره با به کارگیری اطلاعات ۹۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها حاکی از این است که نوع اظهار نظر حسابرسان با ارقام تعهدی اختیاری رابطه مستقیم دارد یعنی اینکه حسابرسان مستقل موجب کاهش استفاده مدیریت از ارقام تعهدی اختیاری می‌شود. اهرم مالی و اظهار نظر حسابرسان با ارقام تعهدی اختیاری رابطه معکوس داشت، یعنی با افزایش اهرم مالی ارقام تعهدی اختیاری کمتری استفاده شده و اظهار نظر حسابرسان به سمت مقبول سوق پیدا می‌کند. نوسانات سود و اظهار نظر حسابرسان با ارقام تعهدی اختیاری رابطه نداشت.

واژه‌های کلیدی: اظهار نظر حسابرسان، ارقام تعهدی اختیاری، اهرم مالی، مدیریت سود، نوسانات سود..

۱- استادیار حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران، نویسنده اصلی و مسئول مکاتبات.

kardan@um.ac.ir

۲- دانشیار حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۳- کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور، نیشابور، ایران.

۱- مقدمه

طبق استاندارد حسابداری شماره یک ایران، هدف صورتهای مالی ارائه اطلاعاتی تلخیص و طبقه بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری است، که برای طیفی گسترده از استفاده کنندگان صورتهای مالی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید واقع شود. صورتهای مالی نتایج ایفای وظیفه مباشرت مدیریت یا حسابدهی آنها را در قبال منابعی که در اختیارشان قرار گرفته است، نشان می دهد. با توجه به رشد و توسعه اقتصاد، افزایش شرکت های سهامی و مقوله جدایی مالکیت از مدیریت که از آن بعنوان تئوری نمایندگی یاد می شود و از آنجایی که مسئولیت تهیه و ارائه صورتهای مالی با مدیریت واحد تجاری است، این سوال مطرح می شود، که آیا امکان دارد اطلاعات صورتهای مالی بصورت صحیح ارائه نشود؟ قابل ذکر است یکی از مفروضات با اهمیت تئوری نمایندگی قراردادن واحد تجاری در تقاطع ارتباطات قراردادی است که میان مدیریت، سرمایه گذاران، اعتبار دهندگان و دولت وجود دارد و بسیاری از ارتباطات موجود میان گروههای مزبور، توسط ارقام حسابداری تعریف یا کنترل می شوند. مثالهایی برای این موارد شامل قراردادهای حقوق و مزایای مدیران، وضعیت بدهی و اندازه شرکت می باشد (شباهنگ، ۱۳۸۸). یکی از اقلام مهم صورت سود و زیان، سود خالص بوده که بر مبنای فرض تعهدی شناسایی شده و یکی از عوامل تاثیر گذار بر تصمیمات استفاده کنندگان صورتهای مالی درباره وضعیت مالی شرکت می باشد. در پژوهشهای انجام شده در خصوص مدیریت سود، از اقلام تعهدی اختیاری یعنی اقلامی که مدیریت ممکن است آنها را دستکاری کند استفاده شده است. اقلام تعهدی باعث ایجاد تفاوت بین سود و جریان وجه نقد می شود، در نتیجه با فرض اینکه جریانهای نقدی دستکاری نشوند، تنها راه دستکاری سود، افزایش یا کاهش اقلام تعهدی اختیاری است (کردلر و سیدی، ۱۳۸۷). همچنین زمانی که شرکت اهرمی است یعنی نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام بالاست یا سود شرکت دارای نوسان است مدیریت ممکن است اقدام به مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی اختیاری نماید. شرکتهایی که سود آوری کمتری دارند بیشتر واجد شرایط دریافت اظهار نظر تعدیل شده می باشند (الثانی بات و عبدل جلیل^۱، ۲۰۱۱)، این شرکتهای به احتمال زیاد کاهش در سود را از طریق هموارسازی سود مدیریت می کنند (دفوند^۲، ۱۹۹۳). یکی از راههای قابلیت اطمینان از این وسیله ارتباطی (صورتهای مالی) و از طرف دیگر کاهش ریسک استفاده از آن در تصمیم گیریهای استفاده کنندگان، حسابرسی مستقل می باشد. با توجه به اینکه هدف حسابرسی، افزایش میزان اطمینان استفاده کنندگان نسبت به صورتهای مالی است و این هدف با اظهار نظر حسابرسان نسبت به اینکه آیا صورتهای مالی از تمام جنبه های با اهمیت، طبق چارچوب گزارشگری مالی مربوط تهیه شده است یا خیر تامین می شود. بنابراین انجام حسابرسی طبق استانداردهای حسابرسی و رعایت الزامات آیین رفتار حرفه ای، مبنای لازم را برای اظهار نظر حسابرسان فراهم میکند. بنابراین حسابرسان، یک رابطه بین واحد تجاری و استفاده کنندگان از طریق گزارش حسابرسی (اظهار نظر) برقرار می کند.

با توجه به پیشرفتهای حسابداری و حسابرسی در دهه اخیر این پژوهش بصورت تجربی نشان می دهد که اظهار نظر حسابرسان می تواند نشانه هایی از مدیریت سود شرکت را فراهم نماید. به عبارت دیگر در این

تحقیق در حله اول به دنبال پاسخی برای این پرسش هستیم که آیا اظهار نظر حسابرس موجب کاهش استفاده از ارقام تعهدی اختیاری توسط مدیریت می شود یا خیر و پس از آن میزان تاثیرات اهرم مالی و نوسانات سود که سبب انگیزه مدیران برای مدیریت سود می شود را بر روی این رابطه بینیم. ضرورت اصلی این پژوهش اتکاء بیشتر به گزارشهای حسابرسی و افزایش سطح آگاهی استفاده کنندگان از صورتهای مالی می باشد. همچنین با وجود انگیزه‌های مدیران برای اعمال مدیریت در سود، لازم است رابطه بین اظهار نظر حسابرس و مدیریت سود به منظور ارائه اطلاعاتی جهت تصمیم گیری بهتر استفاده کنندگان این صورتهای، بررسی و مشخص شود.

۲- مبانی نظری

۲-۱- مدیریت ارقام تعهدی اختیاری

ارقام تعهدی عبارت است از تفاوت بین سود تعهدی و سود نقدی حسابداری که متاثر از روش های حسابداری و تصمیم گیریهای ویژه مدیریت است (ظریف فرد و ناظمی، ۱۳۸۳). از دیدگاه دجو^۳ (۱۹۹۵) هدف حسابداری تعهدی سنجش بهتر عملکرد شرکت می باشد. ارقام تعهدی به دو بخش ارقام تعهدی اختیاری و ارقام تعهدی غیر اختیاری تقسیم می شود و عمده تحقیقات بر روی بخش اختیاری انجام شده است. ارقام تعهدی اختیاری، ارقامی هستند که به رویدادهای درون شرکت مرتبط بوده و به عوامل بیرون از آن ارتباطی ندارد (جونز^۴ ۱۹۹۱). مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی اختیاری به استفاده فرصت طلبانه مدیران از انعطاف پذیری موجود در اصول پذیرفته شده حسابداری به منظور تغییر سود گزارش شده اطلاق می شود، بدون اینکه تغییری در جریانهای نقدی زیر بنای شرکت صورت گیرد (چن^۵، ۲۰۰۵). مدیریت ارقام تعهدی اختیاری، وسیله ای برای تغییر آرایش حساب هاست و اثری بر عملیات شرکت ندارد (ولی زاده لاریجانی، ۱۳۸۷). بنابراین انعطاف پذیری گزارش سود تعهدی فرصت استفاده از مدیریت سود را به مدیریت میدهد، چنین فرصت هایی که مدیریت بوسیله ارقام تعهدی بدست می آورد در نتیجه پایین بودن کیفیت گزارشات مالی است. بطور مشابه جوهرل و همکاران^۶ (۲۰۰۳) بیان نمودند که وجود انعطاف پذیری و روشهای حسابداری ذهنی و آزادی انتخاب سیاستهای متفاوت در یک فضا برای مدیریت سود موجب افزایش فشار برای مذاکره بین مدیریت و حسابرسی جهت استفاده مناسب از اصول پذیرفته شده حسابداری است.

۲-۲- اظهار نظر حسابرس و ارقام تعهدی اختیاری

فرآیند اندازه گیری سود و نتیجه آن، نقش مهمی در اداره شرکت داشته و همچنین اهمیت ویژه ای برای استفاده کنندگان صورتهای مالی دارد. از آنجا که محاسبه سود شرکتهای، متأثر از روشهای برآوردی حسابداری بوده و تهیه صورتهای مالی به عهده مدیریت واحد تجاری است، ممکن است بنا به دلایل مختلف که در فوق به آن اشاره شد، مدیریت اقدام به مدیریت سود نماید. حسابرسی از طریق اعتباردهی به صورتهای مالی، عدم تقارن اطلاعاتی را که بین مدیران و سهامداران شرکت وجود دارد، کاهش می دهد (فردیناند و

همکاران^۷ (۱۹۹۸). تصور استفاده کنندگان صورتهای مالی، این است که حسابرس مستقل به دلیل استقلال و صلاحیت حرفه ای، موجب کاهش انگیزه دستکاری سود توسط مدیریت از طریق گزارش موارد تحریف با اهمیت می شود (الثانی بات و عبدل جلیل، ۲۰۱۱).

رابطه بین گزارش تعدیل شده حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری به نظر می رسد بیشتر مربوط به دستکاری مدیریت در استفاده از اقلام تعهدی اختیاری باشد که این دستکاری مدیریت در صورت کشف توسط حسابرس و عدم اصلاح توسط مدیریت موجب صدور گزارش تعدیل شده می شود (جونز^۸، ۱۹۹۱، دی آنجلو^۹، ۱۹۸۶ و هلی^{۱۰}، ۱۹۸۵). تحقیقات قبلی درباره ارتباط بین گزارش تعدیل شده حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری نشان دهنده یک انتقال و سیگنال مثبت یا منفی بین آنها بوده است (برادشاو^{۱۱}، ۱۹۹۹). برخی از مطالعات قبلی نشان داد با افزایش مدیریت سود احتمال صدور گزارش تعدیل شده وجود دارد (فرانسیس و کرشنان^{۱۲}، ۱۹۹۹؛ بارتو، فردیناند و تسیوجادی^{۱۳}، ۲۰۰۱). فرانسیس و کرشنان (۱۹۹۹) اظهار داشتند که یک ارتباط مثبت بین اینکه حسابرس به احتمال زیاد گزارش تعدیل شده در زمان استفاده زیاد از اقلام تعهدی اختیاری صادر کند وجود دارد. اگر حسابرسان مدیریت سود را کشف و مدیران شرکت تعدیلات لازم را در صورتهای مالی انجام ندهند حسابرس احتمالاً گزارش تعدیل شده صادر می نماید. در نهایت می توان گفت که بین اظهار نظر حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری بعنوان معیار مدیریت سود رابطه وجود دارد.

۲-۳- قابلیت اطمینان اطلاعات مالی و ریسک

خطر مالی نشان دهنده این احتمال است که واحد تجاری در شرایط عادی قادر به باز پرداخت تسهیلات مالی خود، به دلیل شرایط اقتصادی و تجاری از قبیل رکورد اقتصادی، تصمیمات ضعیف مدیریت یا رقابت غیر منتظره در یک صنعت نیست. وقتی که این خطر با ریسک (خطر) اطلاعات همراه باشد تصمیم گیری فرآیند پیچیده تر و نامطمئن تری را دارد. خطر یا ریسک اطلاعات نشان دهنده این احتمال است که اطلاعات فوق موجب تصمیم گیری نادرست و ریسک تجاری شود (الثانی بات و عبدل جلیل، ۲۰۱۱). تحقیقات قبلی در خصوص پیش بینی شرایط حسابرسی نشان دهنده انواع مختلفی از خطرات که ممکن است اظهار نظر را تحت تاثیر قرار دهند می باشد (بارتو، فردیناند و تسیوجادی، ۲۰۰۱). این عوامل ریسک احتمالاً موثر بر رابطه بین تغییرات گزارش حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری می باشد. زمانی که شرکتهای دارای مشکلات مالی (بحران مالی) یا وضعیت رو به وخامت دارند انتظار می رود که این امر موجب تشویق مدیریت در دستکاری دارایی ها و سود در بهبود وضعیت مالی و نتایج حاصل از آن شود. این امر به نوبه خود ممکن است موجب صدور گزارش تعدیل شده توسط حسابرس شود (گاگانیس^{۱۴}، ۲۰۰۷). بطور مشابه سانچز و کارکیا^{۱۵} (۲۰۰۷)، به این نتیجه رسیدند مدیران زمانی که شرکت اهرمی است، بیشتر احتمال دارد که از اقلام تعهدی اختیاری به واسطه آزادی عملی که در حسابداری وجود دارد استفاده کنند، آنها همچنین در یافتن دستکاری اقلام تعهدی اختیاری توسط مدیریت تا حدی صورت می گیرد که اطلاعات مربوط به سود

کمتر مفید واقع شود (الثانی بات و عبدل جلیل، ۲۰۱۱). افزایش نوسانات سود، ناشی از استفاده مدیریت از اقلام تعهدی اختیاری است که این به نوبه خود نماینگر ریسک واحد تجاری است. نوسانات سود امکان دارد موجب تشویق مدیریت در دستکاری سود شود و مدیریت برای کاهش این تنوع و اجتناب از جرائم بازار این فعالیت را انجام میدهد، از طرفی این شرایط موجب افزایش هزینه های سرمایه شرکت می شود (گابریلسن و همکاران^{۱۶}، ۲۰۰۲). برخی پژوهشها نشان داده است که نوسان کم و پایداری سود، حکایت از کیفیت آن دارد. به این ترتیب، سرمایه گذاران با اطمینان خاطر بیشتر در سهام شرکت هایی سرمایه گذاری می کنند که روند سود آنها با ثبات تر است (نوروش، سیاسی و نیک بخت، ۱۳۸۴). یکی از روشهای مهم کاهش خطر اطلاعات، حسابرسی توسط حسابرس مستقل می باشد. حسابرسی بعنوان یک خدمت اطمینان بخشی موجب بهبود کیفیت اطلاعات برای تصمیم گیری استفاده کنندگان می شود. خدمت اطمینان بخشی حسابرس از طریق یک گزارش درباره اطمینان، اثبات و مسئولیت تمام قسمت ها می باشد که ارائه می گردد. بنابراین می توان گفت که بین اظهار نظر حسابرس و متغیر های ریسک مالی (اهرم مالی و نوسانات سود) با اقلام تعهدی اختیاری رابطه وجود دارد.

۳- پیشینه پژوهش

تسیپوریدو و اسپاتیس^{۱۷} (۲۰۱۴) طی پژوهشی با عنوان اظهار نظر حسابرس و مدیریت سود در یونان دریافتند که اظهار نظر حسابرس ارتباط معناداری با مدیریت سود ندارد. همچنین مشخصه های مالی شرکت صاحبکار، مانند سودآوری و اندازه شرکت، در تصمیم حسابرس پیرامون تعدیل گزارش خود در ارتباط با ابهام در تداوم فعالیت موثرتر از مدیریت سود است. الثانی بات و عبدل جلیل (۲۰۱۱) تحقیقی با عنوان ارتباط بین اظهار نظر حسابرس، اقلام تعهدی اختیاری و ریسک مالی در اردن انجام داده اند. و به این نتیجه رسیدند که بین اظهار نظر حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری (مدیریت سود) رابطه معناداری وجود ندارد و این نتیجه را ناشی از کیفیت پایین گزارشهای حسابرسی بیان نمودند. اهرم مالی بر رابطه بین اظهار نظر حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری موثر بود. هربون و داگانان^{۱۸} (۲۰۰۸) تحقیقی با عنوان گزارش حسابرس و مدیریت سود بر روی شرکتهای استرالیایی انجام داده اند، هدف اصلی آنها در این تحقیق دلایل سوق پیدا کردن اظهار نظر حسابرس به سمت مشروط (تعدیل شده) شدن و نقش حسابرس در خصوص ورشکستگی شرکتهای می باشد. شواهدی حاکی از اینکه مدیریت سود موجب صدور اظهار نظر تعدیل شده از طرف حسابرس شده باشد، نبود. ولی پایداری سود شرکتهای دارای اظهار نظر تعدیل شده نسبت به سایر شرکتهای بیشتر بود. باتلر، لون و ویلنبرگ^{۱۹} (۲۰۰۴) طی پژوهشی با عنوان بررسی اظهار نظر حسابرس و ارتباط آن با اقلام تعهدی اختیاری به این نتیجه رسیدند که گزارش حسابرسی نشانه های از مدیریت سود را بصورت واضح بیان نمی کند. بارتو، فردیناند و تسیوجادی (۲۰۰۱) طی تحقیقی به ارزیابی مدلهای مختلف برای کشف مدیریت سود از طریق بررسی ارتباط بین اقلام تعهدی اختیاری و گزارش حسابرس پرداختند. و دریافتند رابطه مثبت بین اقلام تعهدی اختیاری و دریافت گزارش مشروط وجود دارد، یعنی با افزایش اقلام

تعهدی اختیاری احتمال صدور گزارش مشروط افزایش می یابد. از طرف دیگر نتایج حاصل از آزمون های جداگانه در خصوص هر یک از مدلها در مورد کشف مدیریت سود، موفق ترین مدل، مدل جونز تعدیل شده و ناموفق ترین مدل، مدل دی آنجلو بود. مرادی و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی ارتباط بین مدیریت سود و اظهار نظر مشروط حسابرس در مورد ابهام در تداوم فعالیت پرداختند و یافته های پژوهش بیانگر آن است که بین مدیریت سود و اظهار نظر مشروط حسابرس به دلیل ابهام در تداوم فعالیت شرکت، ارتباط مستقیمی وجود دارد. این در حالی است که بین مدیریت سود و اظهار نظر مشروط حسابرس به دلایلی جز ابهام در تداوم فعالیت، ارتباط معناداری مشاهده نشده است. بنی مهد و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی مدیریت سود و اظهار نظر حسابرسان بخش خصوصی پرداختند و نتایج نشان داد که بین مدیریت سود، اندازه شرکت، سودآوری، نسبت بدهی، حق الزحمه حسابرسی و مالکیت دولتی با تعداد بندهای حسابرسی قبل از بند اظهار نظر رابطه معنی دار وجود دارد. ابراهیمی کرد لر و سیدی (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان نقش حسابرسان مستقل در کاهش اقلام تعهدی اختیاری دریافتند که بین نوع اظهار نظر حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری رابطه معناداری وجود ندارد.

۴- فرضیه های پژوهش

فرضیه اول: بین نوع اظهار نظر حسابرس با اقلام تعهدی اختیاری حاصل از مدل جونز تعدیل شده رابطه معنی داری وجود دارد.

تعدادی از متغیرهای مربوط به ریسک مالی که بر دستکاری سود موثر است، شامل ریسک سیستماتیک (بتا)، نوسانات سود، اندازه و اهرم مالی شرکت می باشد، این انتظار هست که ریسک بالای شرکتها موجب افزایش دستکاری سود به منظور کاهش درک ریسک (خطر) توسط استفاده کنندگان صورتهای مالی صورت گیرد (وارفاید و ویلد، ۱۹۹۵؛ سانچز و کارسیا، ۲۰۰۷). ما می توانیم از این ارتباط چنین نتیجه بگیریم که ریسک بالا موجب استفاده بیشتر از اقلام تعهدی اختیاری و به احتمال زیاد موجب صدور گزارش تعدیل شده خواهد شد (الثانی بات و عبدل جلیل، ۲۰۱۱). بنابراین فرضیه های زیر از طریق اهرم مالی و نوسانات سود که در این پژوهش بعنوان متغیرهای ریسک مالی جهت آزمون فرضیه ها انتخاب شده به شرح زیر ارائه شده است:

فرضیه دوم: بین اهرم مالی و نوع اظهار نظر حسابرس با اقلام تعهدی اختیاری حاصل از مدل جونز تعدیل شده رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین نوسانات سود و نوع اظهار نظر حسابرس با اقلام تعهدی اختیاری حاصل از مدل جونز تعدیل شده رابطه معنی داری وجود دارد.

۵- روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر در زمره تحقیقات توصیفی حسابداری به شمار می رود و از نظر فرآیند اجرای تحقیق کمی است، از نظر نتایج، تحقیق کاربردی است، از نظر زمانی، این نوشتار مقطعی می باشد و از نظر هدف تحقیق، از شاخه تحلیلی از نوع تجربی- همبستگی می باشد. داده های مربوط به این پژوهش از پایگاه های اطلاعاتی بورس اوراق بهادار تهران، نرم افزار ره آورد نوین، صورتهای مالی تاریخی و گزارشات حسابرسی منتشره شرکتها استخراج شده است. برای تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش و آزمون فرضیه ها از نرم افزار ای ویوز ۷ استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد که در دوره زمانی تحقیق یعنی از ابتدای سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲/۱۲/۲۹ در فهرست تابلو بورس درج شده باشند. از میان شرکتهای جامعه آماری شرکتهایی که واجد شرایط زیر باشند جزو نمونه قرار گرفته است:

- (۱) شرکتهایی که در طول دوره تحقیق از ابتدای سال ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۲ جزء شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران باشند چون برای محاسبه متغییر نوسانات سود اطلاعات ۴ سال قبل از دوره تحقیق نیز نیاز می باشد.
- (۲) شرکتهای واسطه گری مالی، سرمایه گذاری، بانکها و بیمه نباشند.
- (۳) شرکتهایی عضو جامعه آماری میباشند که تاریخ پایان سال مالی آنها پایان اسفند ماه باشد.
- (۴) اطلاعات مالی مورد نیاز برای محاسبه متغیر های تحقیق در مورد آن شرکتهای، در طول دوره تحقیق در دسترس باشد.

با در نظر گرفتن شرایط فوق در نهایت ۹۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جهت آزمون فرضیه های پژوهش انتخاب شد.

۶- مدل پژوهش

مدل های پژوهش (۱)، (۲) و (۳) به ترتیب برای آزمون فرضیه اول، دوم و سوم استفاده شده است.

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 AOP_{it} + \varepsilon_{it} \quad \text{مدل (۱)}$$

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 AOP_{it} + \beta_2 FL_{it} + \varepsilon_{it} \quad \text{مدل (۲)}$$

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 AOP_{it} + \beta_2 VOL_{it} + \varepsilon_{it} \quad \text{مدل (۳)}$$

در مدل های فوق DA_{it} : اقلام تعهدی اختیاری، AOP_{it} : نوع اظهار نظر حسابرسان، FL_{it} : اهرم مالی، VOL_{it} : نوسانات سود برای شرکت i در سال t می باشد.

۶-۱- متغیر وابسته

اقلام تعهدی اختیاری: با توجه به تحقیقات قبلی در این مطالعه از اقلام تعهدی اختیاری بعنوان دخالت فعال مدیریت در گزارش سود استفاده شده است. اندازه اقلام تعهدی اختیاری بعنوان مقیاس (شاخص) مدیریت سود می باشد. رویکرد مبتنی بر اصول حسابداری، اقلام تعهدی را به اختیاری و غیر اختیاری تقسیم نموده است. بخش اقلام تعهدی اختیاری منعکس کننده مدیریت سود نمی باشد (کپلان^{۲۱}، ۱۹۸۵). بنابراین اغلب تحقیقات انجام شده بر روی بخش اختیاری بوده و برای برآورد اقلام تعهدی اختیاری از مدل تعدیل شده جونز (دچو، سلون و سوینی^{۲۲}، ۱۹۹۵) استفاده شده است. جونز تفاوت سود و وجوه نقد حاصل از عملیات را به عنوان مجموع اقلام تعهدی (TA_{it}) شناسایی نموده است در مدل یاد شده ابتدا کل اقلام تعهدی به صورت رابطه ۱ محاسبه می شود:

$$TA_{it} = NI_{it} - CFO_{it} \quad (1)$$

NI_{it}: سود قبل از اقلام غیر مترقبه

CFO_{it}: وجوه نقد حاصل از فعالیتهای عملیاتی شرکت آدر سال t

پس از محاسبه مجموع اقلام تعهدی، برای محاسبه ضرایب $\beta_1, \beta_2, \beta_3$ این مدل که بعنوان پارامترهای برآورد شده مختص شرکت می باشد از رابطه ۲ استفاده می شود:

$$TA_{it} / A_{it-1} = \beta_1 [1 / A_{it-1}] + \beta_2 [\Delta REV_{it} / A_{it-1}] + \beta_3 [PPE_{it} / A_{it-1}] \quad (2)$$

TA_{it}: کل اقلام تعهدی شرکت آدر سال t

A_{it-1}: جمع داراییهای شرکت آدر پایان سال t-1

ΔREV_{it} : تغییر در درآمد که از تفاوت فروش خالص شرکت آدر سال t و t-1

PPE_{it}: مبلغ ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات شرکت آدر سال t

پس از تخمین پارامترهای رابطه ۲، اقلام تعهدی غیر اختیاری (NDA) از طریق رابطه ۳ محاسبه می شود:

$$NDA_{it} = \beta_1 [1 / A_{it-1}] + \beta_2 [(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) / A_{it-1}] + \beta_3 [PPE_{it} / A_{it-1}] \quad (3)$$

ΔREC_{it} : تغییر در خالص حسابها و اسناد دریافتی تجاری شرکت آدر سال t و t-1

برای محاسبه ضرایب متغیرها از نرم افزار اکسل واس پی اس اس استفاده شده است. در نهایت برای محاسبه اقلام تعهدی اختیاری به شرح رابطه ۴ عمل می شود:

$$DA = TA_{it} / A_{it-1} - NDA_{it} \quad (4)$$

۶-۲- متغیرهای مستقل

نوع اظهار نظر حسابرسان: اگر اظهار نظر حسابرسان در مورد صورتهای مالی مقبول (تعدیل نشده) باشد از متغیر مصنوعی یک و مشروط (تعدیل شده) از عدد صفر استفاده می شود.

اهرم مالی: در این تحقیق از نسبت بدهی به ارزش روز حقوق صاحبان سهام بعنوان مقیاس (شاخص) درجه اهرم مالی استفاده شده است.

نوسانات سود: از طریق انحراف معیار سود عملیاتی بر جمع داراییهای شرکت تعیین می شود. نوسان سود در سال t عبارت است از انحراف معیار سود بر داراییها از سال t تا $t-4$ ، به عبارت دیگر، نوسان سود یک شرکت معلوم برای سال مالی مشخص، عبارت است از انحراف معیار سود سال مالی مشخص و چهار سال مالی قبل از آن.

۶-۳- یافته های حاصل از مدل تعدیل شده جونز

در پژوهش حاضر برای برآورد ارقام تعهدی اختیاری، ابتدا ضرایب β_1, β_2 و β_3 بر اساس نوع صنعت که شامل اطلاعات ۹۱ شرکت و ۷ صنعت مختلف از سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ می باشد از طریق نرم افزار اسپس برآورد شده است و سپس ارقام تعهدی اختیاری با توجه به ضرایب و رابطه های بیان شده برآورد گردیده است. جدول ۱ حاوی آمار توصیفی ارقام تعهدی بر اساس نوع صنعت با استفاده از رگرسیون خطی می باشد. میانگین به عنوان مهمترین پارامتر مرکزی و انحراف معیار به عنوان مهمترین پارامتر پراکندگی به همراه شاخص های حداقل و حداکثر ارائه گردیده اند. جدول زیر نشان دهنده این است که در تمامی صنایع به جز محصولات شیمیایی و محصولات دارویی، نسبت ارقام تعهدی به کل دارایی ها منفی است. به عبارت دیگر در این صنایع مقدار وجوه نقد حاصل از عملیات بیش از سود قبل از ارقام غیر مترقبه می باشد. همانطور که جدول نشان می دهد کمترین و بیشترین ارقام تعهدی را به ترتیب صنایع "خودرو و ساخت قطعات" و "محصولات دارویی" دارا می باشند. انحراف معیار نیز که نشان دهنده پراکندگی داده ها حول میانگین می باشد برای تمامی صنایع تقریباً مشابه است. حداقل و حداکثر ارقام تعهدی نیز در هر صنعت به تفکیک ارائه گردیده است.

جدول ۲ حاوی ضرایب برآورد شده برای تخمین ارقام تعهدی اختیاری بر اساس نوع صنعت است. که به ترتیب β_1 ، β_2 و β_3 ضرایب جمع دارایی های شرکت، تغییر در درآمد فروش و ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات می باشد.

جدول ۳ حاوی آمار توصیفی متغیر وابسته، ارقام تعهدی اختیاری می باشد. میانگین ارقام تعهدی اختیاری در بین ۷۲۸ شرکت - سال ۰,۰۱۷ (تقریباً ۲ درصد) به کل دارایی ها است و میانه این داده ها نیز تقریباً همین مقدار را نشان می دهد. پراکندگی ارقام تعهدی اختیاری نسبت به میانگین برابر ۰,۱۷۴ می باشد و همچنین کمترین و بیشترین میزان ارقام تعهدی اختیاری در میان داده های مزبور به ترتیب ۰,۷۴- و ۱,۲۹ می باشند.

جدول ۱. آمار توصیفی اقلام تعهدی بر اساس نوع صنعت

نوع صنعت	متغیر	سال شرکت	میانگین	انحراف معیار	مینیمم	ماکسیمم
خودرو و ساخت قطعات	TA_{it} / A_{it-1}	۸۸	-۰.۳۸	۰.۱۳۲	-۰.۶۵	۰.۲۶
کانی غیر فلزی	TA_{it} / A_{it-1}	۱۶۸	-۰.۰۳	۰.۱۳۷	-۰.۵۰	۱,۰۴
فلزات اساسی	TA_{it} / A_{it-1}	۱۱۲	-۰.۰۶	۰.۲۰۵	-۰.۴۷	۰.۸۱
ماشین آلات و تجهیزات	TA_{it} / A_{it-1}	۷۲	-۰.۱۷	۰.۱۵۰	-۰.۷۵	۰.۲۳
محصولات شیمیایی	TA_{it} / A_{it-1}	۸۸	-۰.۳۵	۰.۱۷۷	-۰.۲۸	۰.۷۷
محصولات غذایی و آشامیدنی	TA_{it} / A_{it-1}	۸۰	-۰.۳۳	۰.۱۸۳	-۰.۴۸	۰.۸۱
محصولات دارویی	TA_{it} / A_{it-1}	۱۲۰	۰.۱۱۳	۰.۱۶۶	-۰.۲۰	۰.۸۱

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جدول ۲. نتایج رگرسیون مربوط به برآورد β های اقلام تعهدی مدل تعدیل شده جونز بر اساس صنعت

نوع صنعت							
ضرایب	خودرو	کانی غیر فلزی	فلزات اساسی	ماشین آلات و تجهیزات	محصولات شیمیایی	محصولات غذایی	محصولات دارویی
β_1	۱۷۲۸,۳	۶۶۳,۱	۵۸۱۵,۳	-۳۶۵,۵	-۳۹۲۵,۸	-۱۰۹۹۷,۴	-۱۸۴۲,۷
β_2	۰.۳۲	۰.۱۹۷	۰.۲۳	۰.۱۱۱	۰.۱۵۹	۰.۰۷۵	۰.۴۰۳
β_3	-۰.۷۷	-۰.۴۹	-۰.۷۹	-۰.۱۲	-۰.۱۷	-۰.۰۲	۰.۰۶۳

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جدول ۳. آماره‌های توصیفی متغیر وابسته

متغیر	علامت	شرکت سال	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
اقلام تعهدی اختیاری	DA	۷۲۸	۰,۰۱۷	۰,۰۱	۱,۲۹	-۰,۷۴	۰,۱۷۴

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴-۶- انتخاب از بین روشهای داده‌های ترکیبی یا تابلویی

برای انتخاب از بین روش‌های داده‌های تلفیقی و داده‌های ترکیبی از آزمون اف. لیمر استفاده شده است. بر اساس نتایج مندرج در جدول ۴ مشاهده می‌شود که سطح معناداری برای آماره اف در همه‌ی مدل‌ها بیشتر از ۰,۰۵ است، بنابراین روش مناسب مورد استفاده مدل‌ها، مدل داده‌های ترکیبی می‌باشد. بنابراین از آنجایی که سطح معناداری آزمون اف. لیمر در تمامی فرضیه‌ها بیشتر از ۰,۰۵ است برای همین نیازی به آزمون هاسمن نمی‌باشد.

جدول ۴. نتایج آزمون اف. لیمر

شماره مدل	متغیر وابسته	آماره اف. لیمر	سطح معناداری	روش مناسب جهت برآورد مدل
فرضیه یک	اقلام تعهدی اختیاری	۰,۸۹۳۳	۰,۵۱۱۲	ترکیبی
فرضیه دو	اقلام تعهدی اختیاری	۰,۶۶۴۸	۰,۷۰۲۰	ترکیبی
فرضیه سه	اقلام تعهدی اختیاری	۰,۸۸۳۹	۰,۵۱۸۶	ترکیبی

منبع: یافته های پژوهشگر

۷- نتایج آزمون فرضیه های پژوهش

نتیجه حاصل از آزمون فرضیه اول در جدول ۵ درج شده است. با توجه به آماره اف. و ضریب معناداری مدل که کمتر از ۵ درصد است رابطه بین اظهار نظر حسابرسان و اقلام تعهدی اختیاری معناداری است. همچنین با توجه به آماره دوربین واتسون مشکل خود همبستگی وجود ندارد.

نتیجه آزمون فرضیه دوم در جدول ۶ درج شده است. نتایج آماره اف و معناداری مدل نشان می دهد که مدل معنادار است. همچنین متغیرها در مدل معنادار می باشد البته با توجه به اینکه ضریب اهرم مالی منفی است لذا رابطه معکوس می باشد یعنی با افزایش اهرم مالی واحد های تجاری اقلام تعهدی کمتری استفاده نموده و اظهار نظر حسابرسان به سمت مقبول سوق پیدا می کند.

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه اول

نام متغیر	نماد متغیر	ضرایب	آماره t	معناداری ضرایب
اظهار نظر حسابرسان	AOP	۰,۰۳۵	۳,۲۱۵	۰,۰۰۱
مقدار ثابت	β_0	-۰,۰۰۲	-۰,۳۶۷	۰,۷۱۳
ضریب تعیین	۰,۰۱۴	آماره F		۱۰,۳۳۸
		معناداری مدل		۰,۰۰۱
ضریب تعیین تعدیل شده	۰,۰۱۲	آماره دوربین- واتسون		۱,۶۵۸

منبع: یافته های پژوهشگر

جدول ۶. نتایج آزمون فرضیه دوم

نام متغیر	نماد متغیر	ضرایب	آماره t	معناداری ضرایب
اظهار نظر حسابرسان	AOP	۰,۰۲۵	۲,۲۴۷	۰,۰۲
اهرم مالی	FL	-۰,۰۰۷	-۵,۱۷۳	۰,۰۰۰
مقدار ثابت	β_0	۰,۰۱۹	۲,۴۳۲	۰,۰۱۵
ضریب تعیین	۰,۰۴۹	آماره F		۱۸,۷۳۵
		معناداری مدل		۰,۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده	۰,۰۴۷	آماره دوربین- واتسون		۱,۷۰۷

منبع: یافته های پژوهشگر

نتیجه آزمون فرضیه سوم در جدول ۷ درج شده است. نتایج آماره اف و معناداری مدل نشان می دهد که مدل معنادار است. ولی متغیر نوسانات سود در مدل معنادار نبوده و فرضیه پذیرفته نمی شود.

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه سوم

نام متغیر	نماد متغیر	ضرایب	t آماره	معناداری ضرایب
اظهار نظر حسابرسان	AOP	۰,۰۳۱	۲,۸۷۸	۰,۰۰۴
نوسانات سود	VOL	-۰,۱۳۵	-۱,۱۷۸	۰,۲۳۹
مقدار ثابت	β_0	۰,۰۰۴	۰,۴۲۵	۰,۶۷
ضریب تعیین	۰,۰۱۳	آماره F		۴,۸۹۸
		معناداری مدل		۰,۰۰۷
ضریب تعیین تعدیل شده	۰,۰۱۰	آماره دوربین- واتسون		۱,۶

منبع: یافته های پژوهشگر

۸- بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش در خصوص فرضیه اول نشان می دهد که حسابرسان مستقل موجب کاهش استفاده اقلام تعهدی اختیاری توسط مدیریت شده است و از طرفی نشان دهنده افزایش کیفیت روشهای حسابرسان و اثر بخش بودن این روشها می باشد، در نتیجه می توان گفت حسابرسان مستقل موجب می شود شکاف بین مدیریت و مالکان از بین برود و بعنوان یک پل ارتباطی بین واحد تجاری و استفاده کنندگان از صورتهای مالی مفید واقع شود، بنابراین پیشنهاد می شود سرمایه گذاران در زمان تجزیه و تحلیل صورتهای مالی و اخذ تصمیمات مربوط به سرمایه گذاری برای اطمینان بیشتر و تحقق سود ارائه شده به نوع اظهار نظر حسابرسان در گزارش حسابرسان توجه ویژه شده و در صورتی که حسابرسان اظهار نظر تعدیل شده ارائه نموده آثار بند مربوطه را بر سود خالص و کلیت صورتهای مالی بسنجند. همچنین به سازمان حسابرسان بعنوان مرجع تدوین استانداردهای حسابرسان و حسابداری پیشنهاد می شود استانداردهای مزبور را با توجه به تحولات اقتصادی و استانداردهای بین المللی به روز نماید تا کیفیت حسابرسان بالاتر رود. گفتنی است نتایج این فرضیه مغایر نتایج الثانی بات و عبدل جلیل (۲۰۱۱)، هربون و داگاناتن (۲۰۰۸)، باتلر، لون و ویلنبرگ (۲۰۰۴) و ابراهیمی کردلر و سیدی (۱۳۸۷) می باشد. یکی از دلایل موافق نبودن نتیجه این پژوهش با پژوهشهای قبلی این است که اقلام تعهدی اختیاری در پژوهش حاضر بر اساس نوع صنعت برآورد شده است. در مورد تایید فرضیه دوم چنین می توان نتیجه گرفت که ساختار سرمایه واحد های تجاری در خصوص استفاده از اقلام تعهدی اختیاری و اظهار نظر حسابرسان موثر است. از آنجایی که رابطه مزبور معکوس است می توان نتیجه گرفت که شرکتهای با اهرم مالی بالا اقلام تعهدی کمتری استفاده نموده و گزارش حسابرسان به سمت مقبول سوق پیدا می کند. به نظر می رسد یکی از دلایل کمتر استفاده کردن از اقلام تعهدی اختیاری دریافت گزارش مقبول جهت اخذ تسهیلات از بانکها و سایر اعتبار دهندگان به منظور

خوب جلوه دادن فعالیت های واحد تجاری باشد. به بانکها و موسسات اعتباری پیشنهاد می شود در زمان پرداخت تسهیلات از نوع اظهار نظر حسابرس بعنوان مبنای عملکرد، وضعیت مالی و انعطاف پذیری واحدهای تجاری استفاده شود، همچنین به بانک مرکزی پیشنهاد می شود قانونی را وضع نماید که تسهیلات بر مبنای گزارشات تعدیل نشده پرداخت شود نه صرفاً فقط گزارش حسابرس اخذ شود بدون توجه به نوع اظهار نظر تسهیلات پرداخت شود. همچنین نتایج این فرضیه مطابق و سازگار با نتایج الثانی بات و عبدل جلیل (۲۰۱۱) است. فرضیه سوم پذیرفته نشد و این بر خلاف مبانی نظری مطرح شده است که بیان نموده بودند سرمایه گذاران معمولاً در شرکتهایی سرمایه گذاری می کنند که نوسانات سود کمتری دارند. نتیجه این فرضیه مخالف نتایج هر بون و داگاناتن (۲۰۰۸) و موافق نتایج الثانی بات و عبدل جلیل (۲۰۱۱) است.

فهرست منابع

- ۱) استانداردهای حسابداری. سازمان حسابرسی. (۱۳۸۸).
- ۲) ابراهیمی کردلر، علی و سید عزیز سیدی، (۱۳۸۷)، "نقش حسابرسان مستقل در کاهش اقلام تعهدی اختیاری"، بررسی های حسابداری و حسابرسی. دوره ۱۵، شماره ۵۴، صص ۱۶-۳.
- ۳) آقایی، محمد، عادل آذر و علی اکبر جوان، (۱۳۹۱)، "بررسی رابطه جایگزینی دستکاری فعالیت های واقعی و دستکاری اقلام تعهدی اختیاری"، مجله پژوهش های حسابداری مالی، دوره ۴، شماره ۲، صص ۱۹-۴۰.
- ۴) بنی مهد، بهمن، یحیی حساس یگان و نرگس یزدانیان، (۱۳۹۳)، "مدیریت سود و اظهار نظر حسابرس: شواهدی از بخش خصوصی حسابرسی"، فصلنامه علمی و پژوهشی حسابداری مدیریت، سال ۷، شماره ۲۱، صص ۱۷-۳۲.
- ۵) حساس یگانه، یحیی، قاسم بولو و فاطمه فرخی نژاد، (۱۳۸۹)، "رابطه بین اقلام تعهدی اختیاری و گزارش حسابرس"، دانش حسابرسی. سال ۱۰، شماره ۳، صص ۲۱-۶.
- ۶) حیدر پور، فرزانه و معصومه توحید لو، (۱۳۹۱). تاثیر اقلام تعهدی غیر عادی بر گزارشگری حسابرسی. بررسیهای حسابداری و حسابرسی. دوره ۱۹، شماره ۴، صص ۵۰-۳۳.
- ۷) شباهنگ، رضا، (۱۳۸۷)، "تئوری حسابداری"، جلد اول، چاپ هشتم، تهران، سازمان حسابرسی.
- ۸) مرادی، محمد، محمد اصولیان و محمد نوروزی، (۱۳۹۳)، "اظهار نظر حسابرس و مدیریت سود با تاکید بر ابهام در تداوم فعالیت"، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۱، شماره ۳، صص ۳۲۸-۳۱۳.
- ۹) ظریف فرد، احمد و امین ناظمی، (۱۳۸۳)، "بررسی نقش سود حسابداری و جریان های نقدی در سنجش عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۱، شماره ۳۷، صص ۹۳-۱۱۹.

۱۰) نوروش، ایرج، سحر سپاسی و محمد رضا نیک بخت، (۱۳۸۴)، "بررسی مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، مجله علوم اقتصادی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ۲۲، شماره ۲، صص ۱۷۷-۱۶۶.

۱۱) ولی زاده لاریجانی، زهرا، (۱۳۸۷)، "نتایج مدیریت واقعی سود"، پایان نامه منتشر نشده دانشکده ای علوم اجتماعی و اقتصادی دانشگاه الزهراء. تهران.

- 12) Bartov, E., Gul, F. A. and Tsui, J. S. L. (2001), "Discretionary-accruals Models and Audit Qualifications", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 30, PP. 421-452.
- 13) Becker, C.L, Defond, M.L, Jiambalvo. J & Subramanyam K. R. (1998), "The effect of Audit Quality on Earnings Management", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 15, No. 1, PP 1-2.
- 14) Bradshaw, M.T., Richardson, S.A., Sloan, R.G., (1999), "Earnings Quality and Financial Reporting Credibility: An Empirical Investigation", Working Paper, University of Michigan.
- 15) Butler, M., Leone, A.J., & Willenborg, M., (2004), "An Empirical Analysis of Auditor Reporting and its Association with Abnormal Accruals", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 37, No. 2, PP.139-165.
- 16) Chen, Y., Lin, K. L., & Zhou, J., (2005), "Audit Quality and Earnings Management for Taiwan IPO Firm", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, PP. 86-104.
- 17) DeAngelo, L.E. (1986), "Accounting Numbers as Market Valuation Substitutes: A Study of Management Buyouts of Public Stockholders", *The Accounting Review*, Vol. 61, No. 3, PP. 400-420
- 18) Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeny, A. P., (1995), "Detecting Earnings Management", *The Accounting Review*, Vol. 70, No. 2, PP. 193-225.
- 19) DeFond, M., (1993), "Factors Related to Auditor-Client Disagreements Over Income-Increasing Accounting Methods", *Contemporary Accounting Research*, Spring.
- 20) Francis J.R. & Krishnan J., (1999), "Accounting Accruals and Auditors Reporting Conservatism", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 16, PP. 135-165
- 21) Gabrielsen, G., Gramlich, J. & Plenborg, T. (2002), "Managerial Ownership, Information Content of Earnings, and Discretionary Accruals in a Non-US Setting", *Journal of Business, Finance and Accounting*, Vol. 29, PP. 967- 988.
- 24) Gaganis, Ch. and Pasiouras, F. (2007), "Multivariate Analysis of the Determinants of Auditors' Opinion on Asian Banks", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 22, No. 3, PP. 268-287
- 25) Herbohn, K., Raganathan.V., (2008), "Auditor Reporting and Earnings Management", *Accounting and Finance*, Vol. 48, PP. 575 – 601
- 26) Healy, P.M., (1985), "The Effect of Bonus Schemes on Accounting Decisions", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 7, PP. 85–107
- 27) Jones, J. (1991), "Earning Management During Import Relief Investigation", *Journal of Accounting Research*, Vol. ۲۹ Autumn.
- 28) Johl, S., Jubbt, C. A. and Houghton, K. A. (2003), "Audit Quality: Earnings Management in the Context of the 1997 Asian Crisis", *American Accounting Association Annual Meeting*, Hawaii.
- 29) Kaplan. R. S. (1985), "Comments on Paul Healy: Evidence on the Effect of Bonus Schemes on Accounting Procedure and Accmal Decisions", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 7, PP. 109-113.
- 31) Sanchez-Ballesta, J. P. and Garcia-Meca, E. (2007), "Ownership Structure, Discretionary Accruals and The in Formativeness of Earnings", *Corporate Governance*, Vol. 15, No. 4 PP. 677-691.

- 32) Thuneibet.A., abdel-jalil.T. , (2011) ,"Auditors Opinions, Discretionary Accruals and Financial Risk:Evidence from Jordan", Journal of Accounting – Business & Management, Vol. 18, No. 1, PP. 1-18.
- 33) Tsipouridou, M. and Spathis, Ch., (2014), "Audit Opinion and Earnings Management: Evidence from Greece", Accounting Forum, Vol. 38, No. 1, PP. 38-52.
- 34) Warfield, J.D, Wild, J. J. & Wild, K. L. , (1995), "Managerial Ownership, Accounting Choices and In Formativeness of Earnings", Journal of Accounting and Economics, Vol. 20, PP.61-91.

یادداشت‌ها

1. Thuneibet & Abdel.jalil
2. Defond
3. Dechow
4. Jones
5. Chen
6. Johl
7. Ferdinand
8. Jones
9. DeAngelo
10. Healy
11. Bradshaw
12. Francis & Krishnan
13. Bartov, Ferdinand & Tsujjadi
14. gaganis
15. Sanchez & Garcia
16. Gabrielsen
17. Tsipouridou, M. and Spathis
18. Herbohn & Ragunathan
19. Butler, Leone & Willenborg
20. Warfield & Wild
21. kaplan
22. Dechow, Sloan & Sweeny